

Evaluatør Niels Righolt og Astrid Aspegren

CKI – Center for Kunst og Interkultur

Nørre Allé 7,2

DK 2200 København N

www.cki.dk

Tekst Niels Righolt og Astrid Aspegren

Grafisk formgivning Wendy Plovmand

Forside foto Zuhail Kocan for Teatret Zeppelin

© CKI – Center for Kunst og Interkultur og Foreningen Dansk Teater 300 År

København 28. juni 2023

Indholdsfortegnelse

OM EVALUERINGEN	4
EVALUERINGSGRUNDLAGET	4
EVALUERINGENS STRUKTUR	5
DANSK TEATER 300 ÅR	7
IDÉ, MÅL OG GENNEMFØRELSE	7
PROJEKTERNE	12
Evaluators kommentar:	13
NATIONAL OG LOKAL FORANKRING	14
Evaluators kommentar:	18
ARRANGEMENTER OG EVENTS	18
KOMMUNIKATION OG FORMIDLING	19
Evaluators kommentar:	20
ORGANISERING OG STRUKTUR	22
Evaluators kommentar:	23
GENEREL VURDERING AF DANSK TEATER 300 ÅR OG ANBEFALINGER	26

OM EVALUERINGEN

Denne evaluering af Dansk Teater 300 År er udført i henhold til aftale mellem evaluatoren og Foreningen Dansk Teater 300 År ved formand Mikkel Harder Munck-Hansen. Aftalen sigter på en evaluering, som skal foreligge i skriftlig form og bero på et materiale bestående af indsamlet data, individuelle interviews og en rundbordssamtale med deltagelse af de tre initiativtagere til foreningen og fejringen af Dansk Teater 300 År. Ved afleveringstidspunktet har det været muligt at gennemføre en evaluering baseret på data og individuelle interviews med flere involverede parter og to rundbordssamtaler med de tre initiativtagere og foreningens formand.

Målet med evalueringen har først og fremmest været at skabe en slags en stepping-stone til ny læring baseret på erfaringerne fra fejringen. Både når det gælder organisering og gennemførelse. Som evaluator har vi undersøgt de ting initiativtagerne selv satte som mål for fejringen. Den rejse foreningen har været på og de dilemmaer, udfordringer og succeser der opstod undervejs. Denne evaluering har derfor mere et erfarings- og procesfokus end en egentlig mål, ressource og resultatorienteret tilgang. Evalueringen er tænkt som en erfaringsrejse, som andre kan benytte som inspiration eller som læringskilde.

EVALUERINGSGRUNDLAGET. EVALUERINGEN BYGGER PÅ:

- Vedtægter for Foreningen Dansk Teater 300 År
- Timeline Dansk Teater 300 År
- Overblik: Projekter, formidling og aktiviteter / arrangementer i 2022
 - Digitale Teaterhistorier - Dansk Teater 300 År. 10 film på dr.dk indtil 23. marts 2023 produceret af Liv Thomsen/Historieselskabet
 - Teaterfortællinger. 21 podcast fra "Teatret før Ludvig Holberg" til "Det moderne teater"
 - Jubilæumsudstilling. Opstillet i 8 byer. Fotos fra 50 teatre, designet af Torden & Lynild
 - Sæt Scenen!: digitalt læringsspil for 5.-7. klasser, udviklet i samarbejde med Teatercentrum og Copenhagen Gamelab
 - Syv tænketanke om fremtidens scenekunst
 - Iscenesat serien: "Ballet" (af Erik Aschengreen), "Opera" (af Nila Parly), "En verden af forestillinger – Skuespil og illusion" (af Ulla Kallenbach) udgivet af Selskabet for Dansk Teaterhistorie i samarbejde med Dansk Teater 300 År
 - Peripeti, tidsskrift for dramaturgiske studier, særnummer i anledning af 300-året, udgivet af Afdeling for Dramaturgi ved Aarhus Universitet i samarbejde med Teater- og Performancestudier ved KUA
 - Udnævnelse af otte ambassadører for Dansk Teater 300 År
 - Statusinterview med Iscene.dk og initiativtagerne
- Hjemmeside for Dansk Teater 300 År
- Fejringsprogram (online kalender med 100+ arrangementer)
- Dansk Teater 300 Års fejringsmagasin i samarbejde med Jysk Fynske Medier, Iscene og Dansk Teater. Oplag: 480.000.
- Medierapport udarbejdet af HAVE Kommunikation & PR
- Afslutningsarrangement i Cinemateket d. 1. dec. 2022
- 2 rundbordssamtaler med de tre initiativtagere (Alette Scavenius, Linnea Voss og Janicke Branth), projektleder Amanda Lützhøft og foreningens formand Mikkel Harder Munck-Hansen
- 11 individuelle online interviews med samarbejdspartnere, medlemmer og bestyrelsesmedlemmer
- Spørgeskema udsendt i maj 2023 til alle medlemmer og partnere. (31 besvarelser)

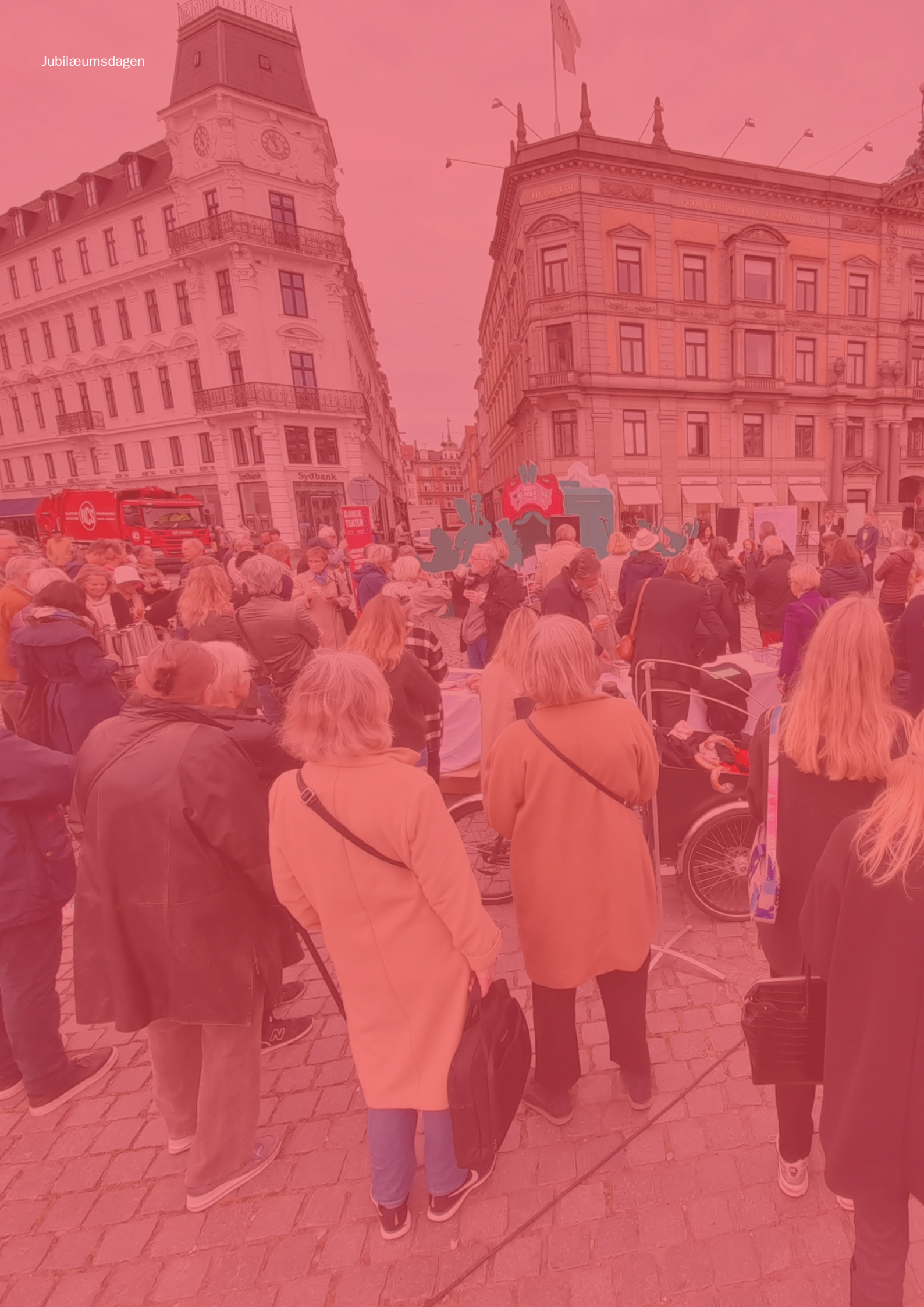
De to rundbordssamtaler blev afholdt hhv. 22. og 30. marts 2023. Alle andre interviews er gennemført som online interviews på Zoom i perioden mellem 3. – 30 maj 2023. Formålet med interviewene har særligt været at belyse projektets forskellige delelementer, sammenhængen mellem idé, mål og gennemførelse, samarbejder, deltagerinvolvering og -oplevelse, projektets forankring og mulige perspektiver.

EVALUERINGENS STRUKTUR

Evalueringen falder i tre afsnit; evalueringsbaggrund og -grundlag, evalueringen af Dansk Teater 300 År og evaluators refleksioner og anbefalinger. I hovedafsnittet belyses sammenhængen mellem idé, mål og gennemførelse ud fra en generel tilgang til evalueringsopgaven: Har de planlagte aktiviteter og tiltag nået de beskrevne og ønskede mål? Der kigges på organiseringen af fejringen, samarbejdet med partnere, bestyrelse og repræsentantskab, foreningens egne projekter, arrangementer og events, kommunikation og formidling samt fejringens forankring nationalt i dansk scenekunst. Endeligt søges fejringen sat ind i et større og mere fremadrettet perspektiv for såvel opdragsgiver som for deltagerne og afslutningsvis rummer evalueringen en række anbefalinger, som udgør en syntese af den erfaringsdeling interviewrunden har været et udtryk for i forhold til fremtidige fejring i dansk kulturliv.

Evalueringen bygger på the Chatham House Rule for at sikre en åben samtale med de forskellige aktører, hvilket indebærer at vi i evalueringen citerer og refererer til hvad forskellige mennesker har sagt, men vi afslører ikke, hvem som har sagt hvad. Målet med dette greb er den åbne og oprigtige samtale og en måde at få et så nuanceret billede af fejringen som muligt.

“Det blev en mulighed for på den store klinge at markere dansk teater - markere teatermediet, og opmærksomheden omkring teater som kunstform og institution, betydningen af teater - særligt dansk teater - men i det hele taget.”

DANSK TEATER 300 ÅR

Ideen om at samle dansk scenekunst på landsplan omkring fejringen af 300-året for den første offentlige teateropførelse på dansk den 23. september 1722 og samtidig markere Ludvig Holbergs debut som dramatiker den 25. september 1722 blev født i en samtale mellem Alette Scavenius og Linnea Voss i begyndelsen af april 2017. En idé som de følgende år langsomt tog mere og mere form i dialog med forskellige centrale aktører i dansk scenekunst.

I takt med at samtalerne skred frem voksede ambitionerne og omfanget til, som der står i vedtægterne fra januar 2020:

Fejringen skal have fokus på scenekunstens virke i et såvel historisk som i et nutidigt perspektiv, og være levende og relevant for alle danskere. Det er en fejring af dansk scenekunst i al dens mangfoldighed i alle former og udtryk og med inddragelse af alle tænkelige kulturinstitutioner, undervisningssteder og medier.

Det skulle blive en fejring, som kunne mærkes i branchen og i offentligheden. Et jubelår for dansk scenekunst, som en udtrykte det.

På Dansk Teater 300 Års hjemmeside foldes ambitionen endnu mere ud. Målet var både at fejre at scenekunsten i Danmark for 300 år siden blev en selvstændig national kunstart for hele folket, da man begyndte at spille på dansk og at borgerne derved fik en stemme som spejlede deres liv på godt og ondt. Holbergs betydning for udviklingen af et selvstændigt dansk scenesprog og dets betydning gennem 300 år for udviklingen af samfundet skulle belyses ved også at løfte den lange række af danske dramatikere, som siden Holberg har fornyet vores sprog, præget den offentlige debat og fortsat gør det ind i fejringen.

Dansk Teater 300 År skulle nå hele vejen rundt om feltet. Fra teatrene, husene, de lokale kræfter, teaterforeningerne, amatørerne og uddannelserne til skuespillere, scenografer, instruktører, dansere og sangere og ikke mindst alle de, som arbejder bag tæppet. Fra den spæde begyndelse i Lille Grønnegade i 1722 til fremtidsperspektiverne for dansk scenekunst. Fejringen skulle markere, at vi aften efter aften kan opleve stor, berigende scenekunst udfolde sig for øjnene af os - live!

Den bredest mulige markering af 300-året for flest muligt. Men hvordan?

IDÉ, MÅL OG GENNEMFØRELSE

I løbet af 2017 og 2018 afholdt Alette Scavenius og Linnea Voss en del møder med forskellige aktører, for dels at indkredse et overordnet fokus og samtidig bygge en organisering, som skulle kunne sikre en solid gennemførelse af fejringen. Men det er først i løbet af sommeren og efteråret 2019 at projektet for alvor begynder at tage form. Det Kongelige Teater melder sin interesse i at være med, Janicke Branth indtræder i initiativgruppen og man begynder at udarbejde et sæt vedtægter for en foreningsdannelse, som skulle kunne stå for gennemførelsen.

Der var flere grunde til at foreningen blev dannet. Først fremmest var der et behov for at samle mennesker, som kunne bidrage - at involvere branchen. De første afsøgende samtaler havde både vist, at der var en vis opbakning om idéen og samtidig, at der var en 'frygt for at der skulle gå Tina Turner i den'. Erfaringerne fra frem for alt HC Andersen fejringerne skræmte. Idéen var god, og der var mange tilkendegivelser om opbakning, men ikke mere end det. Aktørerne kunne lide idéen, men de stemplede ikke for alvor ind som medskabere. Det betød, at ansvaret for at drive og udvikle idéen lå hos initiativtagerne, som i udgangspunktet ikke havde mange ressourcer eller tid til at gennemføre den fulde produktion.

“Flere udtrykker særligt en stor respekt for, at resultaterne er opnået af en så relativt lille organisation. Der er en generel anerkendelse af, at sekretariatet med kommunikationsindsatsen har fået skabt et sammenhængende narrativ for fejringen, som det ellers ville have været svært at få øje på.”

For at åbne for en dynamisk proces og etablere et stærkt narrativ omkring fejringen gennemførtes en række samtaler med centrale aktører i løbet af efteråret 2019. Målet var at inddrage nogle af de store og mellemstore teatre i udviklingen og på den måde skabe en bevægelse, som kunne samle branchen omkring fejringen. I samme periode afholdt man møder med mulige bidragsgivere og partnere, og i den proces, blev det klart, at det ville være nødvendigt at etablere en formel struktur i form af en bestyrelse, som dels var juridisk funderet dels via netværk og erfaring kunne medvirke til at søge penge og ansætte relevante medarbejdere til at koordinere, formidle og samle fejringens forskellige aktiviteter og projekter og fungere som det samlende forum for udviklingsarbejdet og gennemførelsen.

Etableringen af foreningen skal også ses som en reaktion på, at der ikke var nogen af de allerede etablerede aktører og brancheorganisationer, som på det tidspunkt havde ytret ønske om at stå for en markering af 300-året, endstige koordinere noget på nationalt niveau. Den 8. januar 2020 afholdtes den stiftende generalforsamling for Foreningen Dansk Teater 300 År, og 12 dage senere var etableringen en realitet.

Opbakningen til foreningen fra flere af landsdelsscenerne og Det Kongelige Teater skabte det ønskede momentum for bredere samtaler med forskellige aktører i feltet. Sammensætningen af bestyrelsen gjorde det også muligt at nå bredere ud, og med Mikkel Harder Munck-Hansen fik man en formand med en bred forankring i dansk scenekunst og ikke mindst en indgang til såvel offentlige som private fonde som mulige bidragsydere.

En kropstackling fra Covid

I vores samtaler med de forskellige aktører var der på det tidspunkt et godt ryk i udviklingen og god fornemmelse omkring fejringens overordnede sigte og mål, men så kom den pandemi, som på mange måder indebar en hård 'kropstackling' på dansk kulturliv. Med et slag blev institutionernes og aktørernes virkelighed skrevet om. Den usikkerhed, som opstod i kølvandet på den totale nedlukning, Danmark gennemlevede i foråret 2020, havde naturligvis også konsekvenser for udviklingen af fejringens rammer og muligheder.

Nedlukningen og hele branchens usikkerhed om fremtiden skabte først og fremmest en udfordring i forhold til at få støtte til at køre foreningen og få organisationen op at stå. Foreningen får først en projektleder for foreningen fra januar 2021. I perioden frem til projektlederen er på plads er det i høj grad initiativtagerne og formanden, som driver processen fremad. Man får med støtte fra Dansk Skuespillerforbund etableret en hjemmeside for foreningen, det første møde i det bredere repræsentantskab afholdes, og en række møder gennemføres med private fonde, Statens Kunstfond, Dansk Teater og flere aktører. Man får kridtet banen, men stadig uden et egentligt gennembrud i forhold til at kunne løfte fejringen til det ambitionsniveau, som angives i vedtægterne.

Mødet på Operaen

I efteråret 2020 kom det skifte i processen, som for alvor muliggør fejringen og sætter gang i både foreningens egne tværgående initiativer og i et bredt 'call for action' for brancheaktører i hele landet. På Dansk Teaters generalforsamling på Operaen i København i september får foreningen en mulighed for at præsentere idéerne for hele branchen, og tiltaget tales op af bl.a. Kasper Holten fra Det Kongelige Teater og af flere ledere fra landsdelsscenerne. Efterfølgende afholder foreningen møder med den nye direktør for Dansk Teater, som senere også aktivt engagerer sig ved at indgå i bestyrelsen.

Mødet på Operaen blev en vigtig markør for skiftet, ikke mindst i lyset af det første repræsentantskabsmøde, som mest var endt i mange spørgsmål og uklarheder omkring hvad en fejring i den skala, som initiativtagerne og foreningen lagde op til skulle rumme. Den nye direktør for Dansk Teater ville gerne være med og samarbejde, og det åbnede for flere og nye møder med endnu flere mulige samarbejdspartnere.

Efter mødet med aktørerne på Operaen blev det tydeligt, at man på tværs af branchen kunne samles om at tale dansk teaters værdi for dansk kulturliv op. Man kunne enes om at løfte scenekunsten, give den synlighed og få 'genskabt' det gode narrativ om den levende scenekunsts betydning i Danmark. Kærligheden til kunsten som det kit, der kunne binde fejringen sammen. Angsten for at det ville ende i en lang Holberg-fejring forsvandt, selvom mange valgte også at spille Holberg i løbet af fejringssåret. Fokus blev i stedet at fejre nutiden som står på skuldrene af historien.

En projektleder, en protektor og en bevilling

I december 2020 og de første måneder af 2021 afholdtes en række møder med Folketingets kulturudvalg, regionerne og kulturminister Joy Mogensen som dels skal sikre en bred politisk forankring og samtidig styrke fejringen på tværs af landet. Samtidig modtager man de første signaler fra hoffet om, at Dronningen er villig til at være protektor for Dansk Teater 300 År. Betydningen af det arbejde indebærer, at foreningen trods pandemi og gentagne delvise nedlukninger kan opretholde en fremdrift i processen. En bevægelse som for alvor får et skub, da det første reelle tilsagn om støtte kommer fra Kulturministeriet den 15. juli 2021. Bevillingen på 600.000 kr. betød, at det blev muligt at forlænge ansættelsen af projektlederen og dermed skabe en større sikkerhed omkring sekretariatet og driften i forhold til de mål og aftaler, foreningen havde indgået med samarbejdspartnere og den videre dialog med myndigheder og regioner.

I de følgende måneder fulgte yderligere en række projektbevillinger fra Augustinus Fonden, Konsul Jorcks Fond, AP Møller Fonden og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond samt en lang række mindre bidrag fra andre fonde, som alle bidrog til yderligere professionalisering af foreningen og dens muligheder for at løfte fejringen. Kommunikation- og formidling lagdes i hænderne på en ansat medarbejder og man indgik et strategisk samarbejde med Have Kommunikation. Og selvom projektledelsen var blevet udskiftet undervejs, var der nu en kontinuitet og en operationel daglig praksis, som kunne sikre en gennemførelse af Dansk Teater 300 År.

Det er rimeligt at antage, at bevillingen fra Kulturministeriet og Dronning Margrethes rolle som protektor åbnede for yderligere støtte til såvel foreningens egne projekter som til en bredere opbakning til Dansk Teater 300 År ude i landet. Kulturministeriets penge var indledende også de eneste midler, som kunne øremærkes driften af foreningen. De blev derfor helt afgørende for at sekretariatet kunne etableres. Senere kom der yderligere delvis støtte til driften og projektledelsen. Men aldrig i et omfang som tillod foreningen at skalere op på medarbejdersiden endsige honorere initiativtagerne som nu arbejdede fuld tid på projektet.

Et nationalt samskabelsesprojekt

Ret hurtigt stod det klart, at hovedlinjen i projektet skulle handle om samskabelse. Samskabelse af et program, hvor den enkelte aktør selv stod for indholdsproduktion, kobling til fejringens overordnede fortælling, lokal forankring og fundraising. Foreningen ville ikke have ressourcer til at distribuere støttemidler i nævneværdigt omfang, og der ville heller ikke være mulighed for at skabe meget store nationale produktioner til turné. Oplægget blev derfor at byde ind i en fortælling, i en ramme, som kunne tolkes ret frit af den enkelte institution eller partner og kobles til deres lokale forudsætninger. Samtidig ville foreningen centralt stå for udviklingen og gennemførelsen af nogle tværgående projekter med Dansk Teater 300 År som projektleder samt bistå med en bred, koordineret national kommunikationsindsats. Det nationale perspektiv og den valgte model skulle vise sig både at være klog i forhold til en bred forankring og også udfordrende i forhold til at møde de forventninger, der var til fejringen på institutionerne ude i landet.

I løbet af foråret 2022 forhandles aftaler, samarbejdsprojekter og produktioner på plads og i april mødes mange af arrangørerne til et stort møde om fejringen på Odense Teater. Det bliver et møde, som mange har refereret til som en væsentlig katalysator for udviklingen af projekterne rundt om i Danmark og ikke mindst deres kobling til den overordnede fejring. Projekterne blev præsenteret af de enkelte projektudviklere for hinanden og for branchen, og fejringens overordnede diversitet og ambitionen om både at trække tråde tilbage i historien, adressere fremtiden og pege på mangfoldigheden i dansk teater fik for alvor form. Teatret og dets betydning for os i dag er et gennemgående tema, som slås an i flere af de tværgående projekter, som Dansk Teater 300 År selv projektledte.

Fejringen og en mangfoldighed af aktiviteter

Den 24. august blev fejringen skudt i gang med Christian Lollikes hyldede genopsætning af Holbergs 'Erasmus Montanus' på Aarhus Teater. Forestillingen blev en markør som trak tråde 300 år tilbage i tiden og samtidig pegede ind i vor tids scenekunst. En måned senere, den 23. september 2022 blev fejringen markeret på Kongens Nytorv i København. 300-året for de første replikker på dansk fra scenen kunne fejres og dermed også, at det danske sprog blev udbredt til alle samfundslag. To dage senere fejredes 300-året med en festforestilling på Skuespilhuset i København. I samarbejde med den franske ambassade markeredes jubilæet med en mindeplade i Ny Adelgade og i samarbejde med den Norske ambassade hængtes en krans om halsen på statuen af Holberg foran det Kongelige Teater.

Resten af efteråret bød på en mangfoldighed af oplevelser og muligheder for den teaterinteresserede. Som en del af den overordnede formidling samledes langt hovedparten af fejningsprogrammet i et omfattende fejningsmagasin, som blev hustandsomdelt. Programmet formidledes også på hjemmesidens kalender, som gjorde det muligt at navigere både i forhold til dato, geografi og eventtype. En gennemgang af programmet afslører den diversitet, som har kendetegnet fejringen; teaterforestillinger, debatter og tænketanke, seminarer, byfester, pop-up-udstillinger, foredrag og forelæsninger, udstillinger, bogudgivelser, multimediale oplevelser, podcasts, teaterhistoriske vandringer, fødselsdagsfester, film og short plays m.m. Mulighederne for at tage del i fejringen har været mange. Og aktiviteterne har fundet sted i mange dele af Danmark.

“Drømmen var længe at kunne give danske børn og unge en Teatergave, som skulle gøre det muligt for børn og unge i alle landets 98 kommuner at få et live møde med teatret som form. Men idéen om 98 forestillinger i hele landet ville blive så dyr og logistikken så omfattende, at projektet måtte droppes.”

PROJEKTERNE

Dansk Teater 300 År stod selv som projektleder og afsender for en række tværgående projekter, som skulle binde fejringen sammen og møde de opstillede mål om at koble fejringen til scenekunstens betydning for dansk kulturliv, sprog og identitet.

Teaterfortællinger

I samarbejde med Liv Thomsen fra Historieselskabet har Dansk Teater 300 År skabt 10 korte film og 21 podcast om dansk scenekunst gennem tiden. De 10 film, som var tilgængelige på dr.dk indtil 23. marts 2023, følger teatrets udvikling fra starten i 1722 gennem historien til vore dage. I podcasten deler en række teaterfolk og forskere ud af deres viden om feltet. Filmene er nu tilgængelige på Teatermuseet ved Hofteatrets hjemmeside, mens podcastene ligger på Historieselskabets hjemmeside.

Projektet blev ret hurtigt et fyrtårnsprojekt for foreningen. Dels fordi det både kunne møde den historiske og den samtidige fordring, men også fordi det åbnede for et formidlende samarbejde med DR, som muliggjorde at nå ud til et meget bredere publikum på landsdækkende TV. Dermed kunne fejringen løftes ud til en bred del af befolkningen. DR kunne ikke selv bidrage med produktionsmidler, med valgte at købe visningsrettighederne til filmene Teaterfortællinger, som finansieredes gennem støtte fra Augustinus Fonden, Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's Fond og Gangstedfonden. For foreningen udgør filmene og podcast en slags legacy for hvad man kan opnå med et initiativ som Dansk Teater 300 År. Derudover finansierede og producerede DR en dokumentarserie på fire afsnit a 30 min. i anledning af 300-året. Den ligger fortsat tilgængelig på [DR](#).

“Det blev muligt at mødes i en fælles kærlighed til scenekunsten og en stærk gensidig faglig respekt og sammen udvikle projekter, som både kunne stå alene og fungere som tværgående referencer.”

Udgivelserne

Et andet projekt med tilsvarende teaterhistorisk perspektiv er de udgivelser, som foreningen i løbet af fejringens år initierede eller engagerede sig i. I samarbejde med Selskabet for Dansk Teaterhistorie udgav Dansk Teater 300 År bøgerne: 'Ballet' af Erik Aschengreen, om ballettens udvikling i Danmark; 'Opera' af Nila Parly, om de vigtigste hændelser i dansk operahistorie og 'En verden af forestillinger – Skuespil & illusion' af Ulla Kallenbach, om forestillingens kraft og skuespillet som fiktion, illusion og imagination. Man engagerede sig også i udgivelsen af et særnummer af det dramaturgiske tidsskrift Peripeti i anledning af fejringen. Et nummer hvor dansk scenekunst reflekteres i et internationalt perspektiv. Sammen med filmene og podcastene udgør publikationerne rygraden i fejringens teaterhistoriske ambition om at sætte fokus på både scenekunstens udvikling i Danmark, den samfundsmæssige og sproglige betydning og hvilke anslag det indebærer for fremtiden.

Jubilæumsudstillingen

I samarbejde med designbureauet Torden & Lynild skabte Dansk Teater 300 År en teaterhistorisk jubilæumsudstilling, som vistes i Aarhus, Herning, Holstebro, Odense, Kolding, Holbæk, Stege og København. Udstillingen skabtes som en familieudstilling, en collage for såvel børn som voksne, hvor man ved hjælp af en QR-kode og en tidslinje inviteredes indenfor i en visualisering af den danske scenekunsts historie gennem 300 år. Billeder og baggrundsmateriale kom fra Teatermuseet i Hofteatret, Storm/Frederiksbergmuseerne, Det Kgl. Bibliotek og 55 teatre over hele landet. Udstillingen blev muliggjort af Aage og Johanne Louis-Hansens Fond og Dansk Skuespillerforbund.

Tanker om fremtiden

Som en integreret del af fejringen blev det i et tidligt stadie besluttet at arbejdet også skulle fokusere på fremtiden. Foreningen ønskede at samle scenekunsten til syv tænketanke om fremtidens scenekunst. Tænketankene skulle finde sted i forskellige dele af landet og knyttes til konkrete teatre med temaer, der var forbundet til teatrenes profil. Man inviterede både danske og udenlandske scenekunstnere til at deltage i de seks tænketanke i efteråret og den syvende tænketank, som blev gennemført i maj 2023. De syv tænketanke fokuserede på:

- Børneteater for et etnisk mere sammensat publikum, Horsens Teaterfestival, Horsens
- Musik-dramatik og genrenedbrydende formater, Sort/Hvid i København
- Digitalt teater, White Hole Theatre I Viborg
- Teksten og Scenekunsten om ny dansk dramatik, Skuespilhuset i København
- 'Holberg goes black' om diversitet og de nye stemmer i dansk scenekunst, Blaagaard Teater i København
- 'Visioner for scenekunsten' , Afdeling for Dramaturgi, Aarhus Universitet
- Om samtidsdans, Dansehallerne og Betty Nansen Teatret. København

De syv tænketanke realiseredes med støtte fra Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, Bikubenfonden, Beckett-Fonden, Zeuthens Mindelegat, Wilhelm Hansen Fonden, Statens Kunstfond, Danske Dramatikere og Dansk Skuespillerforbund.

Sæt Scenen!

Med støtte fra A.P. Møller Fonden og i samarbejde med Teatercentrum og CPH Game Lab udviklede Dansk Teater 300 År læringsspillet Sæt Scenen! Det er et spilkoncept, der giver skoleelever på mellemtrinnet (5.-7. klasse) indblik i teatrets verden bag scenen. Eleverne kommer omkring afgørende beslutninger i forbindelse med det at lave en teaterproduktion. Eleverne stilles over for nogle af de kunstneriske og arbejdsmæssige valg, der i sidste ende leder til en færdig forestilling. Spillet er gratis og forudsætter ikke, at læreren er teaterkyndig. I løbet af efteråret 2022 sendtes spillet til over 1.100 skoler. Efter fejringen har Teatercentrum overtaget formidlingen af spillet.

Ambassadørerne

Som et initiativ til at skabe opmærksomhed omkring fejringen og dansk teater i almindelighed skabtes et ambassadørkorps som bistod gennem deltagelse i live-TV, interviews til radio og aviser, kronikker, læserbreve og på sociale medier. Korpsset bestod af: Lone Hertz, Ditte Hansen, Alvin Bursøe, Johanne Louise Schmidt, Laus Høybye, Lue Støvelbæk, Amalie Dollerup og Jakob Faueryby.

Den 1. december 2022 inviterede Foreningen Dansk Teater 300 År alle medlemmer, samarbejdspartnere og bidragsydere til et arrangement i Cinemateket i København, hvor foreningens mange projekter blev vist frem, og der blev mulighed for at takke de mange partnere for samarbejdet i forbindelse med fejringssåret.

Evaluators kommentar:

Overordnet set udgør foreningens egne projekter en slags samlende multimedial matrix, hvor teaterhistorie, læring og formidling løber som en rød tråd gennem programmet og bliver en reference for aktiviteterne lokalt rundt om i landet. Anskuet på den måde lever de 5 projekter fint op til målsætningerne, som de er formuleret i foreningens vedtægter. Filmene, podcastserien, publikationerne og særnummeret af Peripeti er klassisk vidensformidling og -refleksion. De kan samlet set fungere som en fintmasket reference lang tid fremover, imens tænketankenes funktion snarere er embryonisk, som katalysatorer og inspirationskilder for udviklingen af fremtidens scenekunst. Om læringsspillet på sigt bidrager til at øge unges forståelse for scenekunsten og måske tilmed åbner for at flere ønsker at prøve kræfter med den, er det vanskeligt at sige noget om, men muligheden eksisterer, og det er i sig selv en åbning. Ambassadørernes indsats som en del af den overordnede kommunikation har bidraget til den flerstemmige formidling af Dansk Teater 300 År.

Vi har som en del af evalueringen talt med flere af samarbejdspartnerne i de tværgående projekter, og der tegner sig et ret entydigt billede. Der er en udtalt tilfredshed med måden, foreningen har håndteret samarbejdet på og budt op til dans. Flere udtaler, at initiativgruppens ønske om at løfte scenekunsten i lyset af fejringen og derigennem undersøge muligheder, formater og narrativer var netop det fokus, som overbeviste dem om at engagere sig. Det blev muligt at mødes i en fælles kærlighed til scenekunsten og en stærk gensidig faglig respekt og sammen udvikle projekter, som både kunne stå alene og fungere som tværgående referencer.

For Danmarks Radio var det eksempelvis helt naturligt ud fra en kulturarvsforpligtelse at sige ja til at være med i fejringen. Med den stærke kobling mellem scenekunst og TV-dramatik som omdrejningspunkt. Samtidig indebar fejringen af Dansk Teater 300 År en mulighed for at undersøge, om det ikke ville være muligt at lave godt fjernsyn om teater i stedet for med teater. Samarbejdet gjorde det også muligt at udvikle et nyt relevant format, hvor centrale aktører i studiet kunne blandes med arkiv og historie. De ti små teaterhistoriske film og podcasten fik betydeligt større gennemslagskraft af samarbejdet med DR, end det ville have været muligt at opnå uden det samarbejde. Flere af partnerne udtrykte i samtalerne med os, at samarbejdet med Dansk Teater 300 År har resulteret i såvel positiv feedback fra deres brugere som i gode anmeldelser. DR TV udviklede også egne programmer om dansk teater, som de bragte i forbindelse med fejringen.

Noget af den kritik, der har været rejst undervejs, har handlet om, at foreningens egne initiativer stjal opmærksomhed fra arbejdet med at forankre fejringen ude i kommunerne. Særligt jubilæumsudstillingen og Sæt Scenen! har været genstand for kritiske kommentarer. Da den første skitse af spillet blev præsenteret for branchen, producenter og formidlere på Aprilfestival 2022 fik det ikke meget opmærksomhed. Da det senere samme måned blev præsenteret for branchen i Odense skabte det noget debat. Både spillets æstetik og, at det var digitalt blev udfordret af enkelte fra branchen. At spillet siden har været en relativ vellykket succes ude på skolerne, var der ikke mange som troede på da.

“Det er rimeligt at antage, at bevillingen fra Kulturministeriet og Dronning Margrethes rolle som protektor åbnede for yderligere støtte til såvel foreningens egne projekter som til en bredere opbakning til Dansk Teater 300 År ude i andet.”

Ambitionen om at ville sætte scenekunsten på dagsordenen gennem et interaktivt digitalt tiltag var der flere, som havde svært ved at acceptere. Der var også en del friktion omkring, hvad det vil sige at skabe scenekunst for børn og unge. Nogle synes ikke, det var passende at bruge ressourcer og tid på at skabe et tværgående projekt med det fokus.

Det satte også spor, at det tog lang tid at vælge det projekt. Drømmen var længe at kunne give danske børn og unge en Teatergave, som skulle gøre det muligt for børn og unge i alle landets 98 kommuner at få et live møde med teatret som form. Men idéen om 98 forestillinger i hele landet ville blive så dyr og logistikken så omfattende, at projektet måtte droppes. Den idé havde man svært ved at slippe i initiativgruppen, og det betød at udviklingsarbejdet med det digitale workshop og spilformat kom sent i gang.

Udfordringerne med at slippe idéerne og træffe klare og tydelige valg er en oplevelse, som flere andre også giver udtryk for.

NATIONAL OG LOKAL FORANKRING

Som tidligere nævnt var fejringen af Dansk Teater 300 År spredt godt ud i alle dele af Danmark. Det var fra starten en ambition at fejringen skulle samle hele scenekunstheltet og have en solid national forankring, fra de store og mellemstore institutioner i de store byer til teaterforeningerne, amatørerne og de mindste teatre rundt om i landet. Man ønskede at engagere institutionerne, vidensfeltet, forskerne, publikum og

politikere, og initiativtagerne og formanden lagde ret store kræfter i at komme rundt i landet og møde mulige aktører og deltagere til det endelige program.

Omfattende program

Når man bladrer det omfattende program igennem, er det tydeligt, at den del af ambitionen også lykkedes. Man fik mange forskellige og forskelligartede aktører i spil. Ønsket om at få fejringen ud lykkedes fint, men det var ikke uden en del 'bump på vejen'. Da foreningen afviklede det første repræsentantskabsmøde på Folketeatret i København i 2020 var der en vis skepsis og usikkerhed omkring, om det ville ende som en 'københavn-fejring' og om ønsket om at komme ud i Danmark nu også var alvorligt ment. Samtidig var der en tøven over for at være med i fejringen, da det viste sig at foreningen ikke havde penge at fordele, og ressourcerne til at deltage skulle komme andre steder fra, ikke mindst fra lokale bidragsgivere. Der var også en vis modstand mod at foreningen selv skulle producere indhold, som eksempelvis Jubilæumsudstillingen. Det ville være bedre, hvis pengene kom ud at arbejde ude i landet, som en udtrykte det.

Ideerne tager form

Samtidig blev det klart på det møde, at hvis man skulle fejre 300 år med teater på dansk, skulle man ikke afspore processen. Der var på det tidspunkt i foråret 2020 ingen andre som havde meldt sig på banen med et lignende initiativ. I løbet af efteråret og særligt efter Dansk Teaters generalforsamling på Operaen begyndte idéerne at tage form rundt om i scenekunstmiljøet. Lokale fortællinger og projekter blev koblet op på den store fortælling, og mange steder kunne man også begynde at se frugterne af det store politiske forankringsarbejde, som bestyrelsen, projektlederen og de tre initiativtagere havde udført trods pandemi og nedlukninger.

Fra Aarhus Teaters genopsætning af 'Erasmus Montanus' og teaterhistorisk pop-up-udstilling i deres foyer, over fødselsdagsfester på både teater Nordkraft i Aalborg og Betty Nansen Teatret i København, Folketeatrets turneforestilling 'Den poetiske raptus' som spillede i flere byer, til scenekunstneriske byfester i jubilæets ånd i Svendborg, Næstved og Stege, til forelæsninger og foredrag arrangeret af lokale teaterforeninger og biblioteker, teaterhistoriske vandringer flere steder i landet, den multimediale "Verdens forestilling" på Sydhavn Teater, Short Play Days i hele landet arrangeret af DATS og Vendsyssel Teaters fokus på skrivesteder og udvikling af ny dramatik sammen med skoleklasser og unge. Programmet spændte vidt og engagerede mange forskellige mål- og publikumsgrupper.

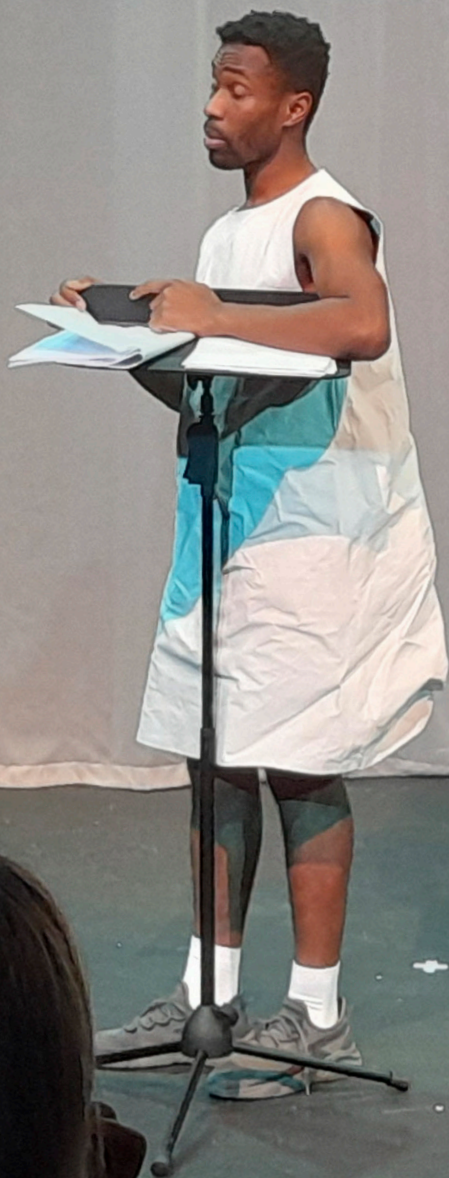
Afgørende med lokal forankring

Flere af de interviewede giver udtryk for, at fejringen af Dansk Teater 300 År blev en oplagt mulighed for at invitere publikum ind i en teaterhistorisk begivenhed og sammen reflektere over, og hvad teatret betyder i Danmark 300 år senere, hvilken rolle scenekunsten har i Aarhus, Svendborg eller Nordjylland. Flere steder betød det meget for engagementet, at man deltog i en fejring sammen med både de store etablerede scener, det frie felt og de mange foreninger rundt om i landet. Den lokale forankring fremhæves af mange som helt afgørende. Det er en vigtig del af teatrets fundament, at der arbejdes tæt med lokale foreninger og kræfter.

For fejringens mulighed for at få en national spredning var det helt afgørende, at institutioner som Aarhus Teater og Vendsyssel Teater tidligt udtrykte deres lyst til at deltage, at landsdækkende organisationer som DATS - Dansk Amatør Teater og Scenekunst og Danmarks Teaterforeninger gik med som samarbejdspartnere og gjorde det muligt at aktivere ildsjæle og lokalforeninger over hele landet, at mange biblioteker greb muligheden for at spejle fejringen og ikke mindst at Folketeatrets turneforestilling kom ud i landet.

Flere steder forsøgte man sig med at skabe oplevelser for publikum samtidig med, at man fik mulighed for at samle branchen lokalt. På Vendsyssel Teater var en af brancheaktiviteterne en paneldebat om dramatikernes arbejde nu og i fremtiden. Fokus var at skabe en ramme for en samtale om nyskrevne forestillinger

“Lokale fortællinger og projekter blev koblet op på den store fortælling, og mange steder kunne man også begynde at se frugterne af det store politiske forankringsarbejde, som bestyrelsen, projektlederen og de tre initiativtagere havde udført trods pandemi og nedlukninger.”

til de store scener. En snak som også kunne kobles til teatrets indsats mod unge og skoler som en slags talentudvikling og rekrutteringsbase for unge dramatikere in spe.

Betydningen af teater

Fejringen af Dansk Teater 300 År lagde sig i forlængelse af det opdrag og ansvar, flere af de store teatre i forvejen havde – og har. Det blev en mulighed for, som en sagde, på den store klinge at markere dansk teater - markere teatermediet, og opmærksomheden omkring teater som kunstform og institution, betydningen af teater - særligt dansk teater - men i det hele taget. Flere har i samtalerne med os berørt netop den spænding, som det måske vigtigste udkomme af fejringen. Der blev sat spotlight på dansk teater i de store medier, lokalt og ude i husene. På den måde fik fejringen den ønskede effekt.

Et nyt publikum

I interviewene med de forskellige aktører er der også flere som adresserer publikumsperspektiverne og behovet for at blive relevante for et nyt publikum, som ikke søger teatret for dannelse, men for at finde en resonans i forhold til deres egen virkelighed og dagens samfund. Et publikum, som måske tilmed ikke har opdaget teatret som medie for den slags fortællinger. I det perspektiv har det været vigtigt at fejringen ikke blev for historietung og bagudskuende. Fokus har været på at bygge bro til et nyt publikum med nye greb og formater.

Kollegiale fællesskaber med andre aktører lokalt har også været vigtige for flere af deltagerne i fejringen. Både kollegerne i branchen, lokale biblioteker, museer og foreninger har spillet en rolle for udviklingen af de endelige programpunkter.

Udfordringer i strukturen

Udfordringerne i den struktur, der lå til grund for den nationale forankring, er der også flere som nævner. Det at idéerne, udviklingsarbejdet og fundraisingen skulle ske hos den enkelte aktør betød meget for, hvordan man greb det an. På flere institutioner blev fejringen et sideprojekt. Et projekt som ofte savnede en tydelig økonomisk og kunstnerisk ramme, hvilket indebar at projektet hele tiden var i transformation, og at man ofte først landede idéerne i sidste øjeblik. Flere udtrykker, at de savnede en slags fælles programmatisk agenda for fejringen. Oplevelsen var, at man bidrog til et temmelig forskelligartet og flerstemmet program, hvilket var godt, men at den røde tråd var svær at få øje på.

For de fleste af de deltagende institutioner var det vigtigste dog, at idéen var den rigtige, og at den var vigtig, at der var substantielle og vigtige tanker bag. Flere er også opmærksomme på, at det mangfoldige ejerskab også indebar en styrke i forhold til særligt lokal forankring. At det ikke er så sort-hvidt. At initiativet og invitationen kom fra nogle frie aktører og ikke et stort teater/institution er der også flere, der så som en fordel. Det åbnede for mangfoldigheden og gav fejringen et mere nuanceret perspektiv og bragte andre fagligheder i spil.

Stort formidlingsarbejde

En anden årsag til den vellykkede spredning er det store formidlingsarbejde, som både Dansk Teater, Danmarks Teaterforeninger og DATS udførte i forhold til deres medlemmer. Den indsats ledte reelt til en mobilisering af medlemmerne og til at mange frivillige engageredes i arbejdet med de forskellige projekter ude i kommunerne. For flere teaterforeninger indebar deltagelsen, at der skabtes en ny energi omkring teatertilbuddet, og det blev muligt at nå flere nye publikummer. En bevægelse, man synes at se holde ved i forårssæsonen 2023.

DATS' Short Plays blev en øjenåbner for flere af de interviewede, og flere peger på, at der ligger et stort udnyttet potentiale i at få knyttet amatørerne tættere til den professionelle del af branchen.

Evaluators kommentar:

Mens en del af branchen omfavnede fejringen og kunne se sig selv reflekteret i de mål og den fortælling, der blev sat for den, var der andre, som helt undlod at deltage. For dem, vi har talt med, har det flere årsager. Da initiativgruppen og foreningen mødte en bredere kreds af branchen på det første repræsentantskabsmøde i foråret 2020, var samtidsfortællingen ikke så udviklet, og for flere fremstod det mest som et ønske en historisk fejring. Den agenda spejlede ikke en del af branchens ønske om at lave noget nutidigt, noget som pegede fremad. Der var fra et tidligt tidspunkt en uenighed om fokus og om, hvor snittet skulle ligge.

Der var dog bred enighed om, at skulle man lave en fejring, så skulle der være et tydeligt scenekunstopolitisk sigte med det. Man skulle kunne bruge en fejring til at tale scenekunsten op i forhold til både offentlighed og politikere. Et andet kritikpunkt fra det første møde handler om den usikkerhed, flere oplevede i forhold til, hvad fejringen skulle bestå af. Det omfattende idékatalog, man blev præsenteret for, fik flere til at holde sig tilbage. Man var bange for, at fejringen ville brede sig over for meget og blive for diffus. Det var uklart, hvad man sagde ja til, ved det tilfælde.

Netop uklarheden over, hvor snittet skulle ligge, hvad fejringen reelt skulle bestå af, og hvordan det skulle realiseres på institutionerne og ude i kommunerne, er en anledning til, at der ikke var flere, som tydeligt bakkede op om idéen på det første møde. Timingen var egentlig rigtig god, men man var simpelthen ikke skarpe nok på indholdet, som en udtrykker det. Der var for mange idéer, og det var for uklart, hvad kernen var. Initiativgruppens intention om, at et stort idekatalog ville åbne for en bred tilslutning, holdt ikke.

Repræsentantskabsmødet blev en indikator på, hvordan foreningen Dansk Teater 300 År og initiativtagerne hele tiden skulle navigere mellem tilslutning og skepsis. En sund skepsis, er der flere som har givet udtryk for. Der blev stillet sunde og relevante spørgsmål til organiseringen og indholdet, og det bidrog til at skærpe fokus undervejs.

Foreningens evne til at holde et meget stort informationsniveau til alle aktører er en faktor, som flere udtrykker stor respekt for. At der blev lagt så meget energi i at få alle med og forsøge at involvere dem i det overordnede, er noget, som mange har peget som særligt sympatisk ved deltagelsen i fejringen. Dansk Teater 300 År har generelt fremstået som en sympatisk og empatisk organisation, som har anstrengt sig for at være proaktiv, lyttende og generøs i forhold til samarbejdspartnere og aktører på tværs af landet

ARRANGEMENTER OG EVENTS

Som en del af den strategiske forankring har Dansk Teater 300 År løbende deltaget i forskellige sammenhænge, aktiviteter og kulturelle events og selv afholdt flere arrangementer. Det har været arrangementer og events som dels skulle åbne for og mobilisere en bredere kreds af deltagere i selve fejringen og senere arrangementer som skulle sætte teatret og fejringen ind i et større samfundsmæssigt og politisk perspektiv.

Både Dansk Teater 300 Års deltagelse med en egen stand på Historiske Dage i Øksnehallen, København i weekenden 26.-27. marts 2022, hvor man kunne opleve oplæg og underholdning på scenen, deltagelsen i Aprilfestivalen i Esbjerg med præsentation af Sæt Scenen! d. 2. april og den store lancering af det foreløbige program for branchen på Odense Teater den 7. april handlede om at mobilisere feltet og skabe opmærksomhed omkring fejringen. Mens deltagelsen i Folkemødet på Bornholm den 17. juni 2022 og på Kulturmødet Mors den 27. august 2022 derudover også handlede om teatrets politiske kraft og scenekunstens status nu.

“... det var et dilemma i vores organisation, at ingen havde mandat til at sige stop til noget. Kill your darlings - der var flere darlings end organisationen kunne bære - vi slog for mange alt for store brød op ...”

I forbindelse med selve fejringen overgik man til selv at stå for arrangementerne. Særligt i forbindelse med Folkefesten den 23. september på Ny Adelgade, Det Kongelige Teater og Kongens Nytorv og som vært for festforestillingen "Den Vægelsindede" på Skuespilhuset. Den 1. december 2022 var Dansk Teater 300 År vært for et stort afslutningsarrangement i Cinemateket med filmvisning, projektgennemgange og en nyskrevet epilog for fremtidens teater.

Deltagelsen i de forskellige events og de afholdte aktiviteter afspejler meget godt foreningens overordnede strategi om at få engageret så mange og så bredt som muligt. De byggede både videre på arbejdet med at forankre fejringen og dansk teater i den politiske samtale og samtidig understøtte den brede kommunikationsindsats, som en del af mobiliseringen af såvel branchen som af offentligheden.

KOMMUNIKATION OG FORMIDLING

Kommunikationsarbejdet med at få formidlet budskabet, mobiliseret branchen og løftet budskabet om Dansk Teater 300 År har et tydeligt før og efter. Før bevillingen fra Kulturministeriet og de efterfølgende tilsagn om støtte var kommunikationen i vid udstrækning lagt i hænderne på initiativkredsen, bestyrelsen og projektlederen, som ved siden af andre opgaver forsøgte at løfte opgaven bedst muligt. Efter bevillingerne begyndte at komme, blev det muligt at professionalisere hele kommunikationsindsatsen alt efter, hvem man ville nå og hvorfor. En indsats som blev designet i et tæt samarbejde mellem bestyrelsen og sekretariatet for Dansk Teater 300 År og kommunikations- og PR-bureauet HAVE Kommunikation & PR, som kunne bistå med strategisk kommunikativ tænkning særligt omkring fejringens synlighed i pressen og medierne. Det skulle vise sig at være strategisk afgørende, at det samarbejde etableredes 11 måneder inden fejringen skulle finde sted.

Hjemmesiden

Allerede i forbindelse med foreningens dannelse i januar 2020 begyndte arbejdet med at få en hjemmeside op at stå som den primære kommunikations- og navigationsplatform for Dansk Teater 300 År. I første omgang for at kunne kommunikere med medlemmerne, samarbejdspartnere, støttegivere og andre aktører, men på sigt for at den skulle kunne fungere som den primære platform for hele fejningsprogrammet med fokus på nyheder, events/kalender, projekter og presse.

Strategien rulles ud

Som en del af online-strategien ansattes en SoMe medarbejder til at sikre en tydelighed på sociale medier og til at linke til begivenheder, som kunne være relevante i Dansk Teater 300 År perspektiv. Fra marts 2022 og frem begyndtes udrulningen af den egentlige kommunikationsstrategi med udsendelse af pressemeddelelser (i alt fem i samarbejde med HAVE), hvor især offentliggørelsen af H.M. Dronningen som protektor for Dansk Teater 300 År (9. marts 2022) og lanceringen af fejningsprogrammet (24. august 2022) skabte stor medieomtale. Lanceringen af fejningsprogrammet som en online kalender med 100+ arrangementer og en agil navigation transformerede hjemmesiden til at blive fejringens primære navigationsplatform.

I samarbejde med Jysk Fynske Medier, Iscene og Dansk Teater sendtes Dansk Teater 300 års fejningsmagasin ud i et oplag på 480.000 eksemplarer i uge 34. Det blev distribueret med 23 lokal/regionalaviser og sendt til alle landets teaterhuse, hovedbiblioteker og til alle foreningens medlemmer. Den udsendelse fulgtes siden op af yderligere pressemeddelelser i september som præsenterede udstillingen i 8 byer, inviterede pressen til festforestillingen i Skuespilhuset den 25. september og inviterede til Folkefesten på Kongens Nytorv den 23. september.

Der indrykkedes annoncer i CPH Stage festivalprogram, i Teaterkataloget 2022/23, i septembernummeret af Ud & Se og i Information Weekend (21.-22. september 2022). I København blev fejringen formidlet på 15 infostandere fordelt over kommunen i uge 37-38. Der produceredes kommunikations- og kampagnepakker til alle foreningens medlemmer med digitalt grafisk materiale, muleposer, postkort, plakater m.m.

Sekretariatets og HAVE Kommunikation & PRs kommunikationsindsatser skulle understøtte den lokale kommunikation ude i landet, som hver enkelt aktør var ansvarlig for. Den samlede kommunikationsindsats havde et efter danske forhold kolossalt gennemslag med i alt 1.117 presseomtaler (+ TV og radio) og et reach på 121,6 millioner. Ifølge den medierapport, HAVE Kommunikation udarbejdede, svarer det til en estimeret annonceværdi på 31,65 millioner kr.

De store dagblade, som i begyndelsen havde været ganske skeptiske over for fejringen, udkom med særtillæg, temaartikler, anmeldelser og omtaler. Det betød meget for foreningen, at fejringen kom så bredt ud. De scenekunstneriske fagblade og tidsskrifter dækkede også fejringen med særnumre og artikler.

Pres på sekretariatet

For sekretariatet indebar kommunikationsopgaven en kæmpe indsats af alle, men særligt den kommunikationsmedarbejder, som ansattes 1. maj 2022 og projektledelsen. Kommunikationsopgaven blev et af de steder, hvor det minimalt bemandede sekretariat blev presset mest. Både når det handlede om at få alle indsatserne ud i tide, at svare på det bombardement af e-mails, som var en konsekvens af indsatsen og at møde partnernes forskellige forventninger om synlighed, tiltale, form og udtryk. At arbejde med en så stor kommunikationsopgave var en ny erfaring for alle i sekretariatet.

Også for HAVE Kommunikation & PR var det en stor opgave, som ikke rigtigt lignede noget, bureauet havde arbejdet med før. Man skulle sikre en solid mediespredning, der ikke bare fokuserede på events, men også kunne italesætte teatrets betydning og overordnede samfundskontrakt - som kunne udfolde tankerne bag kommunikationsindsatsen som en integreret del af den. Det at gøre kommunikationen værdibåret, at ville tale teatret op som position, relevans og fremtid blev en slags vision for samarbejdet mellem HAVE Kommunikation & PR og Dansk Teater 300 År.

Udnævnelsen af de tidligere nævnte otte ambassadører for Dansk Teater 300 År kan ses som et eget supplement til det store kommunikations- og PR arbejde. Foreningen producerede blandt andet en ambassadørvideo med Ditte Hansen og Alvin Bursøe. Af andre tiltag kan nævnes Postnords udgivelse af et jubilæumsfrimærkeark i samarbejde med Dansk Teater 300 År formgivet af Ella Clausen. Frimærkearket illustrerer den mangfoldighed og de mange facetter, som scenekunsten rummer, fra Jeppe på Bjerget og balletten Kameliadamen til teaterkoncerten Gasolin.

Evaluators kommentar:

Betydningen af kommunikationsindsatsen kan ikke betones kraftigt nok. Det er rimeligt at sige, at Dansk Teater 300 År ikke ville have opnået det gennemslag, som fejringen fik, uden den indsats. Samarbejdet med HAVE Kommunikation & PR er udtryk for et velfungerende katalytisk partnerskab, hvor samarbejdspartnerens kompetence og indsigt bliver igangsætter for en række processer og åbner for nogle muligheder, som ikke kunne være sket uden deres medvirken. Også samarbejdet med Jysk Fynske Medier bør løftes frem, som et samarbejde som gav fejringen det nødvendige visitkort i form af det store fejringssmagasin, som initiativgruppen og sekretariatet selv redigerede og brugte meget tid og mange kræfter på. Den spredning fejringen fik derigennem bør ikke overvurderes.

Kommunikationsindsatsen betones af alle, vi har talt med, i forbindelse med evalueringen. Der er en stor tilfredshed med den synlighed, Dansk Teater 300 År har fået i medierne og med måden, det er sket på. Flere udtrykker særligt en stor respekt for, at resultaterne er opnået af en så relativt lille organisation. Der er en generel anerkendelse af, at sekretariatet med kommunikationsindsatsen har fået skabt et sammenhængende narrativ for fejringen, som det ellers ville have været svært at få øje på.

Diversiteten i programmet har både været en gave og en udfordring for det arbejde. Fra flere udtrykkes det, at den overordnede kommunikation også bidrog til at støtte de lokale kommunikationsindsatser, som blev lettere og mere skarpe i lyset af det arbejde, sekretariatet udførte sammen med teamet fra HAVE Kommunikation & PR.

Jubilæumsdagen

I samtalerne med initiativtagerne og sekretariatet er det også et tema, som går igen. I udgangspunktet havde man hverken råd til eller erfaring med at løfte en så stor kommunikationsopgave. Det blev kun muligt, fordi samarbejdet fungerede så godt, og der gradvist blev sat nogle grænser for, hvad der skulle kommunikeres og hvornår.

ORGANISERING OG STRUKTUR

På mange måder er organiseringen af Dansk Teater 300 År eksemplarisk. En medlemsforening med mål om at gennemføre en fejring af 300-året for teater på dansk, som det er formuleret i vedtægterne for foreningen. Til at sikre det blev der nedsat en ideel bestyrelse, som skulle ansætte en sekretariatsleder, en projektleder, og sammen med denne og initiativtagerne skabe den nødvendige organisering af arbejdet. Som støtte for det arbejde nedsattes et rådgivende repræsentantskab, som også kunne fungere som ambassadører for foreningen og udfolde foreningens virke og formål. Repræsentantskabet skulle også kunne fungere vejledende og rådgivende for bestyrelsen efter behov. Foreningens medlemmer kunne være organisationer, institutioner, foreninger, fonde eller anden juridisk person, der har interesse i foreningen og dens formål. Endvidere kunne enkelte personer med særlig interesse i foreningen og dens formål optages som medlemmer.

Foreningsdannelsen

I det daglige arbejde har foreningsdannelsen indebåret, at der i lang tid blev fordret en del ideelt arbejde af bestyrelsens medlemmer og af initiativkredsen bag Dansk Teater 300 År. For selvom medlemskredsen betalte et betydeligt medlemskontingent, som skulle gå til at finansiere sekretariatet, så var det en grundforudsætning, at de bærende økonomiske bidrag skulle komme fra staten, kommunerne, private fonde og sponsorer. I realiteten indebar den konstruktion, at foreningen fra stiftelsen i januar 2020 og frem til den første større bevilling kommer i juli 2021 alene kunne drives af de midler, som kom ind via medlemsafgifterne. Det skabte naturligvis en sårbarhed i forhold til beslutningsprocesser og fejringens fremdrift.

Foreningsdannelsen sker på et tidspunkt, hvor initiativtagerne ikke længere havde tiltro til, at det ville være muligt at forankre fejringen administrativt hos en større brancheaktør, som ville kunne tage ansvar for udviklingsprocessen og den administrative gennemførelse af fejringen. Så stillet over for valget om enten at lade fejringen falde eller selv gennemføre den, besluttede man at skabe en medlemsforening, som kunne fungere som den lovformelige juridiske ramme for projektet.

Kort efter dannelsen af foreningen rammer Covid-19 pandemien Europa, og Danmark lukker ned. Det sætter naturligvis nogle helt nye forudsætninger for foreningens muligheder for at skabe den nødvendige finansielle tryghed for udviklingen af fejringen. Kulturområdets sårbarhed blev tydelig, og der opstod en tøven hos såvel myndigheder som hos de private fonde om, hvor fokus nu skulle ligge, og hvad der ville være størst brug for at redde.

Stor indsats

Det vil her ikke give mening at gisne om, hvordan det kunne have set ud, hvis ikke pandemien havde ramt os. I stedet kan vi konstatere, at der gik næsten halvandet år, før den første større bevilling kom. I det vakuum, som opstod, er det evaluators vurdering, at foreningen kun lykkedes at skabe fremdrift gennem en overordentlig indsats fra de tre initiativtagere, formanden, en del af bestyrelsesmedlemmerne og projektlederen.

Stort set alle processer og beslutninger landede i en ramme, som omfattede projektlederen, formanden og de tre initiativtagere. Der er trukket store veksler på deres kompetence og villighed til at gennemføre projektet. Det har haft sine omkostninger på et individuelt niveau. Det er først i juli 2021 at forudsætningerne forandres. Med Kulturministeriets bevilling på 600.000 kr. bliver det muligt at ansætte projektlederen i en tidsbegrænset periode og samtidig sætte gang i yderligere nogle deltidsansættelser til at løfte dele af kommunikationsopgaven.

Minimal bemanding

Den minimale bemanding har stillet store krav til organisationens evne til at samarbejde og løfte opgaverne sammen med andre organisationer. Det gælder både de fem tværgående projekter, som alle er skabt i et tæt samarbejde med andre aktører, den overordnede kommunikation og formidling, som skabtes i fordybet samspil med en eksterne aktører og hele forankringsarbejdet ude i landet, som ikke ville have været muligt uden indsatser fra både bestyrelsen og samarbejdspartnere som Dansk Teater, Danske Teaterforeninger og DATS.

Ved fejringstidspunktet bestod foreningen Dansk Teater 300 År af et sekretariat med tre medarbejdere samt de tre initiativtagere, en bestyrelse med otte medlemmer og 59 betalende medlemmer.

Evaluators kommentar:

Holdet sættes først ret sent i processen, og det er først nogle måneder inden selve fejringen, at holdet for alvor er på plads. Det havde stor betydning for forløbet frem mod fejringen og organiseringen af arbejdet. Der er i hele perioden blevet trukket meget store vekslere på de tre initiativtagere og formandens villighed til at investere både tid og egne penge i at rejse land og rige rundt og advokere for Dansk Teater 300 År.

Et punkt som flere af de interviewede har nævnt i vores samtaler med dem, er uklarheden om, hvem som egentlig tog hvilke beslutninger. Organiseringen opfattedes som uklar, især omkring det indholdsmæssige. Det beslutningsmæssige vakuum, initiativet en stor del af tiden har befundet sig i, var også det, mange oplevede som partnere og medlemmer. Et vakuum som forståeligt nok opstod i den indledende afsøgningsfase og forsøget på at forankre initiativet i en større sammenhæng. Flyttede det med ind i foreningen? Hvad var dagsordenen? Hvem tog beslutningerne? Eller hvem tog dem ikke? Hvem havde bolden?

Efter at have snakket med flere aktører og folkene bag Dansk Teater 300 År, tegner der sig et billede af, at det først og fremmest var tilfældet, som kom til at styre i forhold til de overordnede beslutningsprocesser. Initiativtagerne havde oprindeligt en forventning om, at branchen selv ville have gjort en indsats for at markere 300-året, og at deres bidrag dels var at få det teaterhistoriske perspektiv løftet ind og dels at

sikre et bredere perspektiv. I takt med, at det blev klart, at det ikke var tilfældet, at der tilsyneladende ikke var nogen, som havde tænkt at markere året, udvidedes ansvaret for at tænke bredere i forhold til programmet. Efterhånden voksede projektet og med det ambitionerne, og da foreningen stiftedes, var der allerede et omfattende idékatalog at forholde sig til. Pandemien og udfordringerne med at fundraise til fejringen og til driften af sekretariatet indebar, at initiativtagerne vedblev at være dem, som både skulle sikre fremdrift og en nuanceret programlægning, som spejlede miljøets forventninger. Det skabte naturligvis en vis usikkerhed. Løsningen blev et program, hvor organisationen selv søgte støtte til de tværgående projekter, mens branchen løftede det kunstneriske og fundraisede til det.

Undervejs opstod der flere dilemmaer som et resultat af organiseringen. Helt tydeligt i forbindelse med ansættelsen af projektlederen, som formelt i henhold til vedtægterne havde det formelle ansvar for at drive processen og tage de overordnede beslutninger for at nå de opstillede mål. I teamet indgik initiativtagerne

“Flere udtrykker, at de savnede en slags fælles programmatisk agenda for fejringen. Oplevelsen var, at man bidrog til et temmelig disparat og flerstemmigt program, hvilket var godt, men at den røde tråd var svær at få øje på.”

som en del af medarbejderstrukturen, og det rejste spørgsmålet om, hvordan man leder et projekt, hvor ens medarbejdere også er ens chefer. Hvordan er man leder for sin leder? Det skabte naturligvis en uklarhed omkring rolle- og ansvarsfordeling, som ikke gavtede processen. Der er brug for tydelighed omkring beføjelser, beslutningskompetencer, ansvar over for ansatte, økonomiansvar, kommunikation med bestyrelsen etc. Det er ikke så svært at forstå, hvorfor den situation opstod, men den fik lov at forblive uklar længe nok til at skabe usikkerhed internt i sekretariatet.

“Aktørerne kunne lide idéen, men de stemplede ikke for alvor ind som medskabere. Det betød, at ansvaret for at drive og udvikle idéen lå hos initiativtagerne, som i udgangspunktet ikke havde mange ressourcer eller tid til at gennemføre den fulde produktion.”

DANSK TEATER 300 ÅR

GENEREL VURDERING AF DANSK TEATER 300 ÅR OG ANBEFALINGER

I tillæg til de to rundbordsamtaler med initiativtagerne, formanden og projektlederen og interviewene med samarbejdspartnere, har vi i perioden 1. maj - 15. maj 2023 indhentet svar på et spørgeskema for foreningens medlemmer og medarrangører. Denne undersøgelse havde to formål. For det første at spørge ind til de individuelle institutioners oplevelse af eget bidrag og effekten af Dansk Teater 300 År, og for det andet at spørge ind til oplevelsen af Dansk Teater 300 År som forening og projekt. Vi bad også medlemmerne give en samlet vurdering af initiativet på en skala fra 1-10.

Spørgeskemaundersøgelsen

Respondenterne er anonyme, og de repræsenterer forskellige organisationer såsom teaterforeninger, teaternetværk, uddannelsesinstitutioner, landsdelsscener, egnsteatre, museer, journalister, produktionsselskab, og andre teatre.

Besvarelserne giver et billede af, at medarrangører og deltagere generelt har fundet fejringen vigtig, og at det overordnede indtryk er positivt. Udbyttet for de enkelte organisationer har ikke nødvendigvis været særligt stort eller til at måle på, men der er en bred enighed om, at fejringen var værdifuld, fordi den grundlæggende har skabt et øget fokus på branchen. Det, som flest respondenter er enige om, er, at udbyttet har været "synlighed" og "medieomtale", mens enkelte angiver, at de har fået nye publikummer, nye partnerskaber og idéer til nye projekter, de kan arbejde videre på.

Enkelte respondenter svarer: **"Det var dejligt at lade fortiden møde nutiden og skabe rum for fremtiden", "Jeg mærkede hele året, at scenekunstgenren fyldte mere uden for de vante miljøer og segmenter. At man virkelig vidste, at det var et særligt år, og man dermed lagde mere mærke til forestillinger.", "Dejligt at året lod sig gøre, stor ros til de 4 seje mennesker bag." og "Tak fordi I gjorde det. Det var en fin og vigtig fejring".**

For langt de fleste har indtrykket været positivt, men enkelte har følt sig udeladt og uden mulighed for at deltage. Andre nævner det økonomiske aspekt, at man har brugt mange ressourcer på forskellige arrangementer, som ikke havde et passende udbytte eller en høj nok værdi i forhold til indsatsen. Her havde man ønsket mere støtte fra initiativgruppen. Det har skabt forvirring og været utilfredsstillende.

Andre igen påpeger organisationens struktur som problematisk, da man gerne havde set flere kompetencer og mere erfaring samt flere midler til at løfte den store fejring, der ellers risikerer at floppe og blive til et, som nogle nævner "HC Andersen år". En respondent påpeger manglende opbakning fra Dansk Teater som et problem: **"Jeg vil anbefale, at man næste gang skal sikre sig en meget bred opbakning til en fejring - eks. gennem Dansk Teater".**

En anden respondent peger på organisationens skrøbelighed som et problem: **"arrangørernes indledende arbejde med mange personskift og aflysninger mislykkedes årets potentialer".**

Evaluators tolkning af svarene er, at der rundt i hele branchen har været opbakning og lyst til at deltage i fejringen, og man har været ganske tilfreds med organiseringen. Fejringen har haft mange positive effekter såsom øget synlighed, nye samarbejder, nye idéer og nye publikummer. De mange tiltag, arrangementer og udgivelser er blevet taget godt imod, og de har været af høj faglig relevans og kvalitet. Dog blev mange ting ikke, som de kunne være blevet, hvis opbakningen fra større organisationer havde været sikret, hvis man havde haft en stærkere organisation med flere relevante kompetencer og erfaringer, og hvis man havde haft flere midler.

ET MATCHENDE BILLEDE

Spørgeskemaundersøgelsen svarer på mange måder til det billede, interviewene giver. Det blev en god fejring, som på trods af organisatoriske udfordringer, vanskeligheder med at opnå støtte til projekterne, uenighed om fokus med dele af branchen, alligevel blev det samlende initiativ, som kredsen bag havde håbet på. Der blev skabt en opmærksomhed omkring dansk teater og scenekunst i den brede offentlighed, som feltet ikke har været genstand for i mange år.

Succeserne

I vores samtaler med partnere og aktører løftede flere de umiddelbare succeser frem, som der efterfølgende vil blive refereret til. Først og fremmest "Teaterfortællinger", Liv Thomsens film og podcasts, som blev belønnet med Artbeat Prisen 2023. Det var resultatet af et godt samarbejde og blev et kerneprojekt i fejringen. Det at filmene vist på DR2, åbnede også for et større samarbejde med DR, som i høj grad bidrog til at styrke synligheden. Filmene er nu frit tilgængelige på Teatermuseets hjemmeside.

Dansk Teater 300 Års hjemmeside er en anden succesfortælling. Den blev et værdsat omdrejningspunkt for hele fejringen, og dens arkiv sikrer, at meget af materialet sikres fremadrettet. Short Plays, som DATS initierede, opnåede en stor folkelig forankring ved at nå ud til mere end 55.000 mennesker. Udgivelserne er allerede ved at få deres eget efterliv. Den største succes er selve gennemførelsen. At det lykkedes. Det har aftvunget respekt i branchen. At man kunne samle så mange i et fællesskab omkring fejringen.

Udfordringerne

Udfordringerne er skrevet frem i de foregående kapitler, men særligt organiseringen med en utydelig rolle- og mandatfordeling, branchens tøven, det vakuum, som skabtes af pandemien, den sene økonomiske støtte og det korte aftræk i forhold til selve gennemførelsen er de udfordringer, de fleste kan nikke genkendende til. Flere af de interviewede giver udtryk for forundring over, at branchen ikke selv havde taget initiativ til fejringen.

I et evalueringsperspektiv er det korte aftræk en faktor, som det er værd at hæfte sig ved. De sidste medarbejdere i organisationen kom på plads bare tre måneder inden fejringen løb af stablen. Med et projekt af det omfang og tyngde er det en utrolig arbejdsindsats, der ligger bag fra samtlige involverede, som på trods af udfordringerne alligevel lykkes med at skabe en vellykket afvikling af programmet og aktiviteterne.

Nogle gode råd

Som en del af interviewrunden bad vi om nogle gode råd til fremtidige fejring, som man skal være særligt opmærksomme på:

- Start i god tid og søg hjælp - hvordan ansøger man? Hvordan går man i gang? Hvad stiller man op?
- Vær tydelig fra starten om, hvad der er vigtigt, hvorfor det er det, og hvem det er vigtigt for.
- Identificer mulige samarbejdspartnere og støtter. Giv samarbejdspartnerne reel medindflydelse.
- Få de centrale aktører med på idéen først
- Sæt organisationen og skab klarhed over mål, mandat- og rollefordeling tidligt i processen
- Bestyrelsen og/eller initiativgruppen skal have en stærk, bred og fagligt velfunderet sammensætning
- Sæt et tydeligt narrativ for, hvad I vil opnå
- Skab et overblik med klare milepæle i udviklingsarbejdet
- Sæt kriterier for, hvornår og hvordan I beslutter, hvad der skal 'leve' og hvilke darlings, som må lade livet
- Husk, at fondene i højere grad vil være med i udviklingsarbejdet, så forhandling og dialog er en forudsætning
- Pas på med for mange projekter. Skab tydelighed!
- Byg organiseringen, så den kan løfte opgaven
- Hav is i maven! Hav tillid til processen
- Forsøg at skabe et miljø omkring jeres projekt, som kan håndtere usikkerhed og uforudsigelighed

TAK TIL

Tak til alle som har deltaget i evalueringen
og gjort det muligt at få et nuanceret
flerstemmigt blik på Dansk Teater 300 År

Tak til alle samarbejdspartnere

